

Målaren Ida Adler

med bilder bortom språket

TEXT ANNA GUNNERT FOTO SOPHIA CALLMER

En trappa upp i ett gammalt tegelhus på Stora Södergatan i Lund möts vi i hennes våning en tidig vårdag. I vardagsrummet har hon sin vinterateljé, om sommaren huserar hon i ett stort industrilager i Värpinge, en betydligt ruffare miljö än det samstämmigt harmoniska rum där vi sitter i bekväma Wegnerstolar i rotting, inköpta innan dansk design blev inne, och samtalar över te, kaffe och bredda grova mackor. Här är det högt i tak med döbattanger och vitmålat trägolv. Och i de välfyllda bokhyllorna som går ända upp till taket återfinns konstböcker, psykologisk litteratur varvat med en hyllmeter trädgårds- och kokböcker. En skulptur i kroppsstorlek står framför ena fönstret. Det är en kvinna i helfigur gjord av hennes morfar konstnären Nils Möllerberg. Bronsversionen står i Pildammsparken i Malmö, en grekiska havsnymfen kallad Galatea vars namn betyder "hon som är mjölkvit". Jag tjuvkikar på musiksamlingen och noterar boxar som rymmer tango, latin, soul, blues, jazz, country, singer-song och "gamla godingar". Miljön är stillsamt kultiverad och förvånansvärt tyst trots innerstadstrafiken utanför. Av mig som tillfällig besökare upplevs den som en estetiskt välplanerad plats för eftertanke. Här i Lund har Ida bott i fyra år efter 17 år på Österlen följt av en kortare tid i Arild. På Österlen drev hon Jägmästarboställets B&B i Andrarum parallellt med det egna konstnärskapet.

– Det var jätteroligt, men nu längtar jag bara efter att förenkla livet. Och det känns som att ha blivit av med ett slagskepp, säger Ida och framhåller hur bekvämt livet i en

tvårummare kan vara.

– Det är befriande att inte behöva ägna så mycket tid åt hus och hem, att inte ha måsten och krav! Jag har inte ens krukväxter här hemma. Jag vill kunna gå ut genom dörren och låsa efter mig utan att behöva förbereda mig så mycket.

I Lund vill hon ge det egna konstnärskapet ett större utrymme. Trädgård, fönstertvätt, städning och bäddning av gästrum... den tid det har tagit från henne ska nu istället investeras i egen konstnärlig utveckling.

– Jag har dragit ner på mina utgifter för att skapa ro och få utrymme för fördjupning och ge mig själv en chans att ta reda på vad jag kan ge. – Men jag är glad för den tiden, den har gjort mig förankrad i naturen och den kopplingen är stark, säger Ida.

Ett tomt staffli står mitt emot oss. Under samtalets gång kommer flera olika målningar att ställas upp där framför våra ögon. Ljuset är vackert och om eftermiddagarna reflekteras det in via tegelfasaden på andra sidan gatan. Ida lever med ljuset och oljefärgen och det samspel som uppstår dem emellan. Många gånger har hon erfarit att det fungerar på det sättet, att en målning förändras med ljuset. Ljuset är också centralt i hennes bilder som arbetas fram i en intuitiv process där målet aldrig är givet på förhand. Inför vårt möte har Ida skrivit några stolpar i sitt anteckningsblock; seendet, foto, påhittad vetenskap, intuitionsskapad, det obegränsade rummet, upptäcktsfärd, före ordet, ytan viktig.

Ida är född i Stockholm och upp-

vuxen i en konstnärsfamilj. Med sig har hon alltid haft behovet av att skapa och uttrycka sig genom konst. Att vara uppvuxen i ett konstnärshem har varit en stor tillgång men innebar också en tidig hemmablindhet. Och för att placera sig själv i ett sammanhang började hon läsa konsthistoria samtidigt som hon började finna sin egen väg in i konstnärskapet, en väg som varit långt ifrån rak och given. Men en av ingångarna har varit intresset för själva materialet. På den förberedande konstskolan i Stockholm ägnade hon sig mycket åt keramik, till viss del experimentell, kraftfull sådan. Redan som 16-åring började hon att dreja på kvällskurser. Det var det skulpturala intresset som ledde till keramiken som inte kändes lika pretentiöst som skulptur. Både pappa och morfar var skulptörer och det kändes så stort. Men när hon sedan började på HDK i Göteborg blev det textil. Hennes mamma Stina Sandström var målare och Ida säger att hon själv länge hade ett komplicerat förhållande till måleriet. Men bild lockade så hon valde textil där hon kunde kombinera sitt intresse för materialet samtidigt som hon i det kunde skapa bilder. Hon upplevde att en textilkonstnär närmast kunde beskrivas med en djup suck. För Ida blev det därför viktigt att hitta en egen profil på det textila arbetet och började arbeta med själva tråden, att få till dess form och accentuera den med färgen, att dra ut trådarna och av dem bygga nya fundament; lindade tråd kring metall och gjorde pillriga örhängen som förstorades och blev underlag till skulpturer. Och det var en befrielse när hon insåg att det gick att

jobba med textil på alternativa sätt.

Tecknandet låg under många år som en skapande grund, något att komma hem till. Där kunde Ida skildra det som låg under medvetandenivån. När hon sedan började arbeta mer med textil skulptur släppte hon det intima och personliga, men efter ett tag saknade hon en fördjupning och förstod att med textil kunde hon inte riktigt formulera det hon ville. Skulptur stod i fokus en tid innan hon till slut insåg att hon helst ville utforska den platta bilden. Även här sökte hon en friare hållning, marmorerade papper och klippte collage och så småningom började hon måla på pannåer av masonit och då lossnade det helt plötsligt, 2008. Här hade Ida hittat rätt material och metod som gav ett resultat med referenser till saker som ligger henne nära. Här fann Ida en öppning till en kontinuerlig skapande process. Och idag känner hon att hon börjar nå in till det som känns rätt för henne.

Ida tar nu fram några av de målningar som i sommar ska visas på

en utställning i Tomelilla konsthall tillsammans med Simon Irvines poetiska naturfoto. Hon placerar en isblå målning på staffliet, ett odefinierat rum av färg och form som vare sig är berättande eller beskrivande. Horisonter intresserar inte. Att avbilda är för Ida stumt, gjort och färdigt. De bilderna blir allt för slutna och öppnar inte för något annat.

– Att det händer något ytterligare är viktigt, att bilden bär med sig något och för en lite djupare, poängterar hon och lyfter fram den resonans den upplevelsen bär med sig.

Ida börjar tala om masker och kulturföremåls laddning och menar att hon gärna vill se mer av den styrkan i konstbilder.

– Konsten har givetvis en annan betydelse och funktion i samhället än kulturföremål, men det är det uttrycket jag vill åt! Jag vill ha mer power!

Det isblå med snö- och frostmönster har funnits med sedan tidigare, annars består den begränsade paletten av zinkvitt, silvergrått och bränd umbra. Utifrån detta skapar

Ida bilder som för betraktaren ut i såväl makro- som mikrokosmos. I sinnesöppnande jordigt bubblande nebulosor hittar hon sin riktning i evolutionen som fysikprofessorn Bodil Jönsson påpekat: ”just genom att evolutionen saknar inbyggd avsikt. Vilka mutationer som har ett överlevnadsvärde går inte att förutse; det visar sig först i backspjeln.” Därmed är det också sagt att Ida Adlers måleri är resultatet av ett intuitivt arbete präglat av slumpens roll. Liksom naturen som sköter sig själv, växer och vissnar ner utan större mankemang.

– Jag är en del av naturen och vill vara en del av den processen, genom ett växande eller ett blivande. Detta som en motsats till ett uppfyllt ego där jag ska vara den stora konstnären som skapar stora verk. Jag vill sätta det åt sidan och låta det som kommer komma.

– I växandet finns ett föränderligt subjekt om än samma subjekt. Innan växandet fanns inget subjekt och efter växandet finns heller inget subjekt, filosoferar Ida och tillägger att innan orden, språket så hade vi seendet.

Och i seendet väljer ofta Ida att

fokusera på ytans möjligheter. Hon tar fram sina anteckningar och säger foto.

– Foto handlar ofta om att man fryser en händelse i ett visst ögonblick. – Jag jobbar med flödande färg och bestämmer att nu! Det är en process som fryser till och jag gillar den rörelsen och exaktheten i fotot som är både tillfälligt och precist. Men bakom ytan öppnar sig andra rum. I bilderna formligen bubblar det och öga och hjärna samarbetar för att tolka de olika lagrens betydelse.

– En dimension som är intressant är transformationen från yta till djup. Bilden kan ses som en yta men tittar man ett tag uppstår ibland ett djup, säger Ida och menar att hon egentligen har lämnat de rum där vi vanligen befinner oss i för att istället dyka ner i mörker och ljus, ut i rymden och universum.

Ida talar om vårt glödande jordklot som långsamt förvandlats till en plats där vi människor kan bo och leva, ett märkligt förvandlingsnummer där enkla processer har gett upphov till komplexa resultat. Ida jämför med sitt måleri och menar att hennes arbete har med intresset för materialet att göra – hon tar sina oljefärger och sin pannå och omvandlar det till något helt annat, en alkemi som också grundar sig i nyfikenheten på biologi och fysik. Teorierna utgör dock inte utgångspunkt utan i det egna arbetet uppstår bilder där

Ida istället associerar till påhittad vetenskap.

Jag tar upp hennes passion för tango och frågar hur den dansen förhåller sig till hennes måleri. Först slår hon ifrån sig och vill absolut inte prata dans, utan hålla sig till konsten. Men jag insisterar på att det finns en likhet, tangon karakteriseras av en unik kombination av improvisation och kontroll. Och efter en stund ger hon med sig och säger bra tänkt.

– Jag använder mig av ett förfarande där slumpen får komma till tals, men jag är ju där, eftertanken finns ju. Det handlar både om att ge sig hän och ha kontroll.

Abstrakta rörelser och frusna ögonblick – alla förenas de i hennes bilder som öppnar sig mot såväl närstudiet som oändligheten. Tekniskt sett arbetar hon med upplöst färg där hon kombinerar förtunning med olja för att se hur pigmenten reagerar. Oljan är ett måste.

– Det handlar om metoden, att flyta, krypa. Den underliggande färgen kan krypa upp i den färg jag lägger på. Och det sker inte på samma sätt med akryl. Och så är det utseendet, det finns ett stort djup i oljefärgen.

– En annan fördel med oljefärgen är att ytan inte måste skyddas med glas, man slipper reflexer i bildytan och materialet, pigmenten möter ögat mer direkt.

Ida vill inte kalla det för action painting utan ser det som en mer intuitiv form baserad på det kollektiva undermedvetna där vårt gemensamma seende programmerats sedan urminnes tider. I ett hörn vid ena fönstret har hon monterade bilder travade på varandra. Och alla håller de sig inom givna ramar med bestämda mått; 30x40 cm, 20x40 och 32x22 centimeter, men också större såsom 2,40x1,20 – de senare är inte hemma på Stora Södergatan, utan i sommarateljén i ett gammalt betlager på Trollebergsgård i Värpinge dit vi ska åka ett par veckor senare för att ta bilder. I ett annat fönster står små skulpturer i försilvrade och patinerade mässing och koppar. Formerna är förvridna och ter sig födda i stundens ingivelse.

– Det tredimensionella har någon slags gemenskap med målningarna. De är gjorda med hjälp av naturlagar och mycket slump, säger Ida och tar fram en liten bild präglad av ett starkt vitt ljus. Ida berättar att hon använder sig av bilder som inte blivit bra första gången och har börjat teckna på ytan, lämnat små spår i de många vita färgskikten. – Här hamnar vi i frågan, vad är en bild? Jag tycker om vitheten, det finns en styrka i det vita och närheten till det monokroma får en att tona ner för att se de små skiftningarna och subtiliteterna.

www.idaadler.com

